

a dicsőségre vezet, üdvösségük szerzőjét a szenvedés útján dicsóítsa meg... Ezért nem szégyenli, hogy testvéreinek hívja őket, amikor így szól:

„Testvéreim közt hirdessem neved,
a közösségben hadd dicsérjelek' (Zsolt 22,23)“ (Zsid 2,10-12).

A Zsoltároskönyv a történetész szemszögéből antológia, költeményeit nem fogja össze eszmei egység. A keresztény hit fénye azonban megláttatja velünk a zsoltároskönyv egységét, amely az Isteni Szerző szándékán alapul. A teremtett élet szépségét és tragikumát, a választott nép és választott lélek életének reménytelen kudarcát és végső boldog sikerét egyszerre tudjuk látni, míhelyt a „kereszt titka felragyog“. A feltámadás hite teszi lehetővé, hogy imánkban az öröm témája egészen átjárja a zsoltárok mondani-valóját, azaz hogy a csüggesztő és felemelő részek egymásutánja egy olyan rendszerré válják, amely minden átkot, szidalmat, jajkiáltást és könnyes vergődést felemel, megszentel és eltölt az öröm ígérétevel.

Pius-Aimone Reggio

NE FELEJTS EL ÖRÜLNI *

Miért örülünk?

Mindenekelőtt legyünk meggyőződve, hogy az öröm egyik legnagyobb kötelességünk.

Elsősorban is kötelesség Isten iránt, mert Isten örömrre teremtett bennünket, örvendő teremtményekké tett, és örömünk az első tartozó adó iránta, a legegyszerűbb és legigazabb mód annak megmutatására, hogy tudatában vagyunk a természet és kegyelem ajándékainak és hálásak vagyunk értük. Amikor valaki ajándékot ad nekünk, viszonzásul nem is annyira köszönetünket várja, mint örömünket. Örömünk az igazi jutalma. Ugyanígy van Istennel való viszonyunkban is. Örvendjünk mindannak, amit Isten ad nekünk!

Az öröm továbbá azért is Isten iránt tartozó kötelességünk, mert a legközvetlenebb tanúbizonyosság, amelyet az ő igazsága mellett tehetünk. Örömünk magában is bizonyítja, hogy a mi Istenünk az élő és igaz Isten. Az embereknek jelekre van szükségük, hogy higgyenek. Nincs jobb jel a keresztények öröménél. Ez talán meggyőzőbb még a szeretetnél is. A szeretet csalóka is lehet, de az öröm — a mély és megzavarhatatlan öröm — nem csal. Ilyen öröm csak valós és hiteles forrásból származhatik. Ami örömet

* Pius-Aimone Reggio domonkos szerzetes. Szmirnában, Törökországban született, anyanyelve görög, tanulmányai nagyrészt Franciaországban végezte, Németországban telepedett le. Az örömről tartott beszédeket Francia-, Olasz- és Németországban. „Vergiss die Freude nicht“ (Herder 1958) c. könyvecskéje egy év alatt négy kiadást ért. Olaszra is lefordították. A következőkben ebből hozunk néhány részletet.

ad, ezzel biztosan kezeskedik igazságáról. Megadja-e az örömet az Evangélium Istene? Ez a kérdés. „A megváltottaknak egy kicsit jobban megváltottaknak kellene látszaniok ahhoz, hogy higgyek a Megváltójukban” — mondotta Nietzsche. Csak az öröm és semmi más, mint az öröm az, amiből meglátszik megváltottságunk. Az öröm tehát kötelesség Isten iránt.

Kötelesség a felebarát iránt is. Minden kötelességünket embertársaink iránt ezekbe az egyszerű szavakba lehet összefoglalni: örömet adni. Szent Pál azt mondta: „Hordozzátok egymás terhét, és így teljesítitek Krisztus törvényét” (Gal 6,2). Mit jelent hordozni mások terhét? Azt jelenti, hogy próbáljuk könnyebbé tenni az életüket, tehát örömet adni nekik, mert az öröm valóban a megkönnyebbülés érzetét adja. Örömben táncra akarunk perdülni. De akinek teher van a vállán, az nem táncol. Adjunk örömet másoknak, és ne hanyagoljuk el az apró örömeket; gyakran a legegyszerűbb és kifelé legkevésbé feltűnő örömeink éreztetik meg legjobban a többiekkel, hogy tiszteljük és becsüljük őket: az érdeklődés valami jele, egy elismerő vagy szíves szó, egy mosoly. Kis dolgok ezek, de könnyebbé teszik az életet — és ez a fontos. Hiszen valójában mi a jócselekedet? „Az a cselekedet — mondotta Mohamed —, amely mosolyt csal a másik ember ajkára.” Nagyon jó mondás. Vigyünk végbe ilyen cselekedeteket. Magunknak is örömeink fog telni benne. Gondoljunk Verlaine soraira: „Allez, rien n'est meilleur à l'âme — Que de faire une âme moins triste!” (Semmi sem jobb a léleknek, mint elérni, hogy egy másik lélek kevésbé legyen szomorú! Sagesse)

„Mindig megmarad egy kis illat annak a kezén, aki rózsát kínál” — mondja kedvesen egy kínai közmondás. Magunk is megtaláljuk közben az örömet, és teljesítjük Krisztus törvényét.

Hiszen maga Krisztus örömben és nem gyötrelemben találkozott velünk. Az ő titkai mind örvendetes és dicsőséges titkok; a fájdalmas titkoknak mi voltunk az okai. Azért jött, hogy az örömhírt hirdesse nekünk, és módot adjon rá, hogy minden szomorúságunkat örömmé, hervadhatatlan örömmé változtathassuk. Első csodáját egy menyegzői lakomán vitte végbe: jó borral változtatta a vizet, hogy hozzájáruljon a szegény emberek örömeéhez, akik meghívták. És ennek egy nagy gondolatot kell eszünkbe juttatnia: Nem szerethetjük az embereket úgy, hogy ne szeressük az örömeiket. (Vö. Dosztojevszkij: Karamazov-testvérek III. r. 7. k. 4.) Aki szereti az embereket, az szereti az örömeiket is. Ez elválaszthatatlan. Szeretjük-e mások örömét — és mi teszünk érte? Ez alól a kérdés alól nem szabad kivonni magunkat. Sajnos senki sem adhatja azt, amije nincs. Krisztus örömet ad nekünk, mert a szíve túlrad tőle: „Ezeket azért mondtam nektek, hogy örömeim legyen bennetek és a ti örömeitök teljes legyen” (Jn 15,11). Apolnunk kell tehát az örömet, hogy engedelmessédjünk Krisztus törvényének. Ez kötelesség a felebarát iránt.

Kötelesség végül önmagunk iránt. Ettől függ testi és lelki egyensúlyunk. „A vidám szív jó vért szül — mondja az Írás —, a megszorodott lélek kiszárad a csontokat” (Péld 17,22). Ez a szó betű szerinti értelmében igaz.

Az öröm mélyebb légzést hoz létre, ezzel jobb vérkeringést és az idegsejtek jobb táplálását. A levert kedély akadályozza a szív működését, gátolja a lélegzést és megmérgezi a szervezetet. Életünk legrosszabb napjai közé számítanak azok, amelyeken nem nevetünk. A sötét ötletek és szomorú gondolatok nem Istentől jönnek. Küldjük őket a pokolba. Isten gondolatai béke és öröm gondolatai a Szentlélekben, mert Sz. Pál szerint Isten országa béke és öröm a Szentlélekben (Róm 4,17).

És ez elvezet bennünket a második ok megfontolásához, amiért az öröm kötelesség önmagunk iránt: nélkülözhetetlen a lelkiéletben. Az ember nem élhet sokáig öröm nélkül — állapította meg Arisztotelész már több mint húsz évszázaddal ezelőtt. Még kevésbé haladhat előre öröm nélkül az életben. A lelkiélet is egészen ennek a törvénynek a jegyében áll. Sz. Tamás világos szavakkal int: „Föltétlenül szükséges, hogy aki előre akar haladni a lelkiéletben, abban meglegyen az öröm” (Comm. in ep. ad Philipp. c. 4, lect. 1). Öröm nélkül nincs életszentség. Szent Pál sem véletlenül teszi a tökéletes-ségre szóló felhívása élére az örömrre való buzdítást: „Örüljetek, tökéletesedjetek” (2Kor 13,11). És ez könnyen érthető: Az ember csak azt csinálja jól, amit örömmel csinál. Csak az örömmel végbevitt cselekedetek tökéletesek. Már pedig a szeretetet tökéletes cselekedetek növelik bennünk közvetlenül. „Parancsolataid ösvényén futok, ha szívemet kitágítod” — énekelte Istennek a zsoltáros (119,32). A szívet az öröm tágítja ki. Az Énekek énekének szerelmese örömeiben ugrándozott a hegyeken és szökdécselt a dombokon (2,8). „Az Úrban való öröm az erősségtek” — olvassuk még a Szentírásban (Neh 8,10). Az Istenben való öröm a mi nagy erőnk, a lélek nélkülözhetetlenül szükséges hangoltsága arra, hogy tökéletesen teljesítsük kötelességeinket. És minél magasztosabbak ezek a kötelességek, annál magasabban kell szárnyalnia örömrünknek.

Mi az öröm?

Furcsa, de igaz: a nyelv legmindennapibb, legalapvetőbb szavai, amelyeket minden ország lakói a legtöbbit használnak, egyben a legkevésbé tisztázottak is: valódi tartalmuk határozatlan marad a lélekben. Mindenki beszél szeretetről, szabadságról, örömről és sok másról; ugyancsak kevesen tudják, miről is beszélnek voltaképpen, amikor ezeket a szavakat használják. Mi hát az öröm?

Az öröm — magyarázza Szent Tamás (S. Th. II, II. q. 28. a. 4.) — nem erény, hanem az erény gyakorlása, gyümölcse. Ezt nagyon fontos tudni, mert azt jelenti, hogy nem közvetlenül jutunk el rá. Nem lehet megszerezni nevetéssel, énekkel és tánccal. Nem mondhatom magamnak minden további nélkül: „Most vidám akarok lenni”, és nem hihetem, hogy ez sikerült, mert jókedvre kényszerítem magam. Bizonyára vidámnak fogok látszani (és már ez is sok a többi ember miatt), de nem leszek vidám. Tudjuk, hogy a legnagyobb komikusok, azok, akik a nevetetés zseniális adományával rendelkeznek, ma-

gánéletükben gyakran melankolikus emberek. Miért? Sz. Tamás idézett helye megadja az okát: az öröm nem erény, azért nem szerezhető meg közvetlenül. Valami másból származik, valami előfeltétele van, amint a virág és a gyümölcs föltételezi a fát, az ágat, ahonnét születik, amely hordja és táplálja. És mindenekelőtt ezt a valamit fontos birtokolni, azt, aminek az öröm a virága és gyümölcse. Alighogy ez megjelenik, lehetővé válik az öröm, erőlködés nélkül, anélkül, hogy akár gondolnánk is rá. És ezt a valamit úgy hívják: szeretet.

Mikor örülünk igazán? Amikor megtaláltuk, amit keresünk, amikor megvan az, amit akartunk. És mit keresünk, mit akarunk, ha nem azt, amit valamiképpen szeretünk? (Vö. Lk 15,4-10) Minden öröm feltételez valamilyen szeretetet és meg is felel valamilyen szeretetnek. Annyiféle öröm van, ahányféle szeretet, kezdve a derék pipázó bácsi örömén és végezve az Isten arcát szemlélő legfönségesebb angyal örömén. Mondd meg nekem, minek örülsz, és megmondom, mit szeretsz.

Az öröm megszerzésének első feltétele, hogy szeressünk valamit: szeretet nélkül nincs öröm.

Egy egész életet eltölthetsz ennek az egyszerű igazságnak az elmélyítésében. Nem fogsz a fenekére érni, mert ez az igazság nemcsak hogy a teremtett élet valamennyi fokán megvalósul — és ez már magában is figyelemre méltó —, hanem a nem teremtett életben, Isten életében is. Mindenekelőtt Istenről mondhatjuk el igazán: szeretet nélkül nincs öröm. Ha Istenben öröm van, azért van, mert Isten: szeretet, három egymást végtelenül szerető személy tökéletes közössége; és a személyek mindegyike eleven viszony, vagyis csak annyiban önmaga, amennyiben a többi számára van. Ez az olyannyira egyszerű igazság valójában az Atya, a Fiú és a Szentlélek életének egész titkát magában foglalja.

Nekünk embereknek azonban a szeretet csak az első feltétele az örömeknek. Van egy második is: a birtoklás. A mi jóemberünk vidámságához nem elég, hogy szeressen pipázni. Az is kell, hogy legyen pipája és a pipájában dohány. Az öröm abból származik, hogy élvezhetjük a szeretett tárgyat, már pedig csak akkor élvezhetjük, ha a miénk. Az öröm élvező szeretet, „amor fruens”. Mert a szomorúság is szeretetből fakad. Ha szomorúak vagyunk, az is azért van, mert szeretünk. A lélek minden megmozdulásának és szenvedélyének a mélyén mindig a szeretetet találjuk. Így a szomorúság annak a léleknek a szenvedélye, aki szeret, de nem találja vagy elvesztette szeretetének tárgyát. A szomorúság a távollétből vagy az elvesztésből származik, az öröm a jelenlétből és a birtoklásból. „Gaudium est quies in bono praesentis” (S. Th. I, II. q. 24, a. 4): az öröm létünk elnyugvása és kibontakozása a szeretett tárgy biztos birtokában. Az örömhöz tehát ez a két dolog szükséges: szeretni kell, és valamiképpen birtokolni kell azt, amit szeretünk, vagy legalábbis biztosnak kell lennünk, hogy előbb-utóbb birtokolni fogjuk, ami lényegében már előzetes birtoklás. Ilyen pl. a karácsonyestét

váró gyerekek öröme, vagy a nézőé, aki kényelmesen elhelyezkedik a zsöllyében és várja, hogy felgördüljön a függöny. Egy jótanács: ha meg akarsz menekedni a szomorúságtól, ne szeresd meg, amit sohasem bírhatasz, vagy hamarosan el kellene vesztened. A keresztyény lelki nyugalom a boldogság kulcsa. De valahányszor szeretünk és valamiképpen birtokoljuk, amit szeretünk, örülünk is. És minél nagyobb a szeretet, annál átfogóbb az öröm; minél bensőségebb a birtoklás, annál boldogítóbb az öröm.

A keresztyény ember és az öröm

Amit eddig általában mondtunk az örömről, annak természetes alkalmazását megtaláljuk a legnagyobb és első parancsolatban: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből.” Amikor Isten azt kívánja tőlünk, hogy szeressük egész szívünkéből, egész lelkünkéből és minden erőnkéből, ez egyszerűen azt jelenti, hogy meg akarja adni nekünk az örömet. Mert az Isten iránti szeretetet az különbözteti meg minden más szeretettől, hogy az meg is adja nekünk, amit szeretünk: képessé tesz rá, hogy élvezzük, és következőképpen megvalósítja az öröm minden szükséges föltételét. Ez sokkal több, mint teológia, ez kifejezett kinyilatkoztatás. Jézus azt mondta: „Aki szeret engem, megtartja tanításomat. Szeretni fogja őt Atyám is, hozzá megyünk és benne fogunk lakni” (Jn 14,23). „Aki kitart a szeretetben, az az Istenben él, az Isten pedig benne” (1Jn 4,16). Az első és legnagyobb parancsolat tehát felszólítás az örömré. És a nélkül az öröm nélkül, amelynek eredete ennek a parancsnak teljesítésében van, nem lehet huzamosan megtartani a többi parancsot sem.

Szent Tamás írja: „Az öröm szükségképpen nyomában jár az Isten iránti szeretetnek. Tény, hogy aki szeret, örül barátja jelenlétének. Az istenszeretet pedig mindig élvezzi annak jelenlétét, akit szeret, vagyis Istenét” (S. Th. I, II, q. 70, a. 3).

Az emberi valóságok síkján vannak olyan esetek, amikor egészen hiábavaló, sőt kegyetlen dolog lenne valakit örömré buzdítani. Az emberi örömet nem lehet parancsolni. Az a szeretet gyümölcse, és nem minden embernek adatott meg olyan emberi szeretet, amely képes állandó örömet fenntartani. Sőt tovább megyek: az emberi szeretet természeténél fogva gyakrabban forrása a szomorúságnak, mint az örömnek. Nem hozza szükségképpen magával annak birtoklását, amit szeret: és még amikor birtokolja is, tudja, hogy ez csak ideig-óráig tart. Emberi síkon a parancsolt öröm csak mesterséges és mesterkéltnél örömet eredményezne. A keresztyénység vonalán másképp áll a dolog. Nincs mentsége annak a keresztyénynek, aki nem szereti Istent, és az a keresztyény, akinek Isten szeretete nem szerez örömet, nem értette meg, mit ad neki ez a szeretet. A keresztyény élet és az öröm között szükség-szerűen lényegi összefüggés van. Megértjük így Claudel szavait a keresztyényekről: „Tanítsd meg őket rá, hogy nincs más kötelességük a világon, mint az öröm.” Már Kierkegaard mondta: „Helyesen értve minden ember-

nek, aki igazán eleven viszonyban van Istennel és ennek a viszonynak szel-lemében akar élni, valójában egyetlen kötelessége van: legyen vidám" (Tagebücher I.314). A kereszténynek nincs más kötelessége a világon, mint az öröm, mert nincs más kötelessége a világon, mint a szeretet. Egy kereszténytől tehát mindig megkövetelhetjük, hogy vidám legyen. Minden embernek ezer oka lehet a szomorúságra: az ember természetes helyzete tragikus helyzet. De ha a kereszténynek mint embernek ezer oka van is a szomorúságra, mint kereszténynek mindig van legalább egy az öröme: vele van az Isten. Az öröme ez a fajtája nem függ különlegesen kedvező vagy rendkívüli körülményektől, sem megvalósíthatatlan belső feltételektől. Egyetlen-egy valóságtól függ csak, amely önmagában adott és mindig a legmesszebbmenően aktuális: az Úr jelenlététől. Ezért buzdíthatott Sz. Pál annyira az öröme. Majd minden levelében fölszólít rá, éspedig követelő erővel. Nem tanácsolja, hanem megköveteli: „Örüljetek az Úrban szüntelenül. Újra csak azt mondom, örüljetek" (Fil 4,4). És mint olyan ember, aki otthonos az örömben, megadja lényeges indítóokát is: „Az Úr közel van!" Elmondhatjuk ezekről a szavakról, hogy a keresztény élet alaphangulatát adják meg. A keresztény élet olyan élet, amely minden pillanatban képessé tesz bennünket arra, hogy örüljünk az Úrban.

Hit és öröm

Ha tehát meg akarjuk ismerni az örömet, nem önmagában kell keresnünk, hanem forrásában. Növekednünk kell a szeretetben. És ne feledkezzünk meg igyekezetünk közben a hit szerepéről. Mert csak a hit által ébredünk tudatára, milyen csodálatosan, milyen nagyon és hányféle módon van hozzánk közel a mi szeretett Istenünk. Ezért hát a hit lényegénél fogva örömet áraszt. A hit tárgya az Evangélium, aminek jelentése éppen: örömhír. Miért örömhír? Mert minden egyes igazság, amelyet hírül ad nekünk, mindegyik a maga módján, azt mondja el, hogyan lakik velünk a mi szeretett Istenünk, és milyen utakon akar magához vonzani.

A szeretet: átalakulás. Azt, aki szeret, azzá alakítja, akit szeret, és a kettőből egyet alkot. Ami a szeretett személyre vonatkozik, éppen úgy vonatkozik énrám; ami az övé, az valamiképpen az enyém is. Elég alkalmazni a szeretetnek ezt az általános lélektanát az Isten iránti szeretetre, hogy nyomban megértsük: az Isten iránti szeretet legelső sajátossága — örülni Isten örömeinek. Azaz örülni, hogy Isten: Isten. Ez különben tapasztalati tény. Ha az első parancsolat nem marad holt betű, ha igyekszünk szeretni Istent teljes szívünkből, akkor eljön egy pillanat, amikor mélységes örömet érzünk, ha rágondolunk az isteni életre és boldogságra. Boldogság elgondolnunk az Igének, Isten egyszülött Fíának örök születését és a Szentléleknek az Atya és a Fiú személyes szeretetének örök, közös lehelését. Boldogság elgondolnunk, hogy Isten örökkön-örökké Atya, Fiú és Szentlélek, három személy közössége, élete végtelen megismerés és végtelen szeretet. Boldogság el-

gondolunk, hogy Isten egészen élet, egészen igazság és egészen szeretet, maga az élet, maga a lét, a tökéletesség, a minden. „Hálát adunk neked nagy dicsőségedért” — éneklí az Egyház a szentmise Glóriájában. Mintha azt mondaná: „örülünk a te nagy dicsőségednek.” Íme, ez az öröm sohasem hiányzik azokból, akik szeretik Istent.

De ennek az örömnél a tárgya még túlságosan általános. Mi azt az örömet keressük, amelynek eredete közvetlenül Krisztus személyiségében van, a keresztyének, az Úr tanítványának sajátos örömét. Ezt az örömet maga az Úr adta tudunkra. És nélkülözhetetlen dolog, hogy tudatára ébredjünk. Mindazt, amit az Úr mondott nekünk, azért mondta, hogy az ő öröme bennünk legyen, és így a mi örömünk teljes legyen.

Amikor az Úr az örömeire buzdít, a fő indok mindig az, hogy aki szavát befogadja és megvalósítja, annak ebből előnye származik: „Örüljétek és ujjongjatok, mert jutalmatok bőséges lesz” (Mt 5,12). „Kérjétek, mert kaptok, hogy örömtök teljes legyen” (Jn 16,24). Mindig — kivéve egyetlenegy alkalmat, éspedig igen emlékeztető körülmények között. Az utolsó vacsora végén történik ez, amikor az Úr már-már elválík övétől, hogy kiszolgáltassa magát. Tehát olyan pillanatban, amikor azok, akik mindent elhagytak érte, elveszettek érezték magukat, és vigasztalásra volt szükségük, jobban, mint valaha. És akkor az Úr hirtelen arra szólítja föl őket, hogy örvendezzenek, — de ezúttal már nem a jutalom gondolatának, hanem az ő örömeinek. És Jézus nyomatékosan hangoztatja, hogy ez részükről a szeretet bizonyossága: „Ha szeretnétek engem, örülnétek annak, hogy az Atyához megyek” (Jn 14,28). Azt várta tőlük, amit mindnyájan elvárunk barátunktól: hogy magáévá tegye a mi örömünket. Mert ez a barátság törvénye.

Ez tehát a keresztyén ember sajátos öröme, az Úr tanítványaként élvezett öröme: teljes bizonyossággal tudja, hogy az Úr ma és mindörökre a dicsőség állapotában „ül az Istennek jobbjára felül” (Mk 16,19), és teljhatalommal irányítja a világ sorsát. Ennek minden másnál jobban kell örülnünk; jobban, mint Isten ajándékainak.

Ez a sajátos öröm nagyon nagy dolog. Nemcsak hogy nem természetes aktusa az embernek, de a pusztá hit sem elég hozzá. Ezt az örömet csak azokban figyelhetjük meg, akinek az élete Krisztus (vö. Fil 1,21). Olyan lelkiületet tételez föl, amely sohasem fárad bele, hogy az Úr arcát szemlélje, — és ehhez nagy szeretet kell. Észre sem vesszük és odajutunk, hogy csak saját magunkra gondolunk, apró gondjainkra, kudarainkra, és mindig jobban eltávolodunk az Úr szavától. Pedig az mindig igaz marad: „Ha szeretnétek engem, örülnétek . . .”

„Meg fogom mutatni neki, mi mindent kell szenvednie az én nevéért” — mondta Szent Párlól az Úr (Csel 9,16). És ez nem volt légből kapott jövendölés. Elég elolvasni a második korintusi levél 11. fejezetét, hogy meggyőződjünk róla. Ő az embereknek ahhoz a fajtájához tartozott, akik mindenütt nehézségekbe bonyolódnak. Környezete mondhatni szisztematikusan

ellene esküdött. Megkínzott, megalázott, megvert ember volt. És mégsem hagyta el soha az öröm, sőt ezt írja: „minden bajom közepette túllárad bennem az öröm” (2Kor 7,4). Hogyan volt ez lehetséges? Nagyon egyszerű: mert szíve egy másik valakinek örömét élvezte, az Úr tökéletes örömét, az Urét, akit az Atya mindenk fölé emelt, és olyan nevet adott neki, hogy az minden név fölött van (Fil 2,9). Igazi hazája a mennyben volt, „ahol Krisztus ül az Isten jobbján” (Kol 3,1). Ezért volt szíve szabad és vidám.

Erről a Krisztus misztériumában való hitről mondja Szent János, hogy van ereje legyőzni a világot (1Jn 5,5). És a hit hatalma az öröm útján érvényesül: örömet ad azoknak, akik belőle élnek. Ez a hit a mi elpusztíthatatlan örömünk — ha szeretünk.

A remény öröme

A niceai hitvallás utolsó cikkelyében ez áll: „Várom az eljövendő örök életet — *et expecto vitam venturi saeculi.*” Jelentős különbség az, hogy várunk vagy csak remélünk-e valamit. Ott sétálsz a vasúti vágány mellett, és egy barátodat látod ülni egy padon. Megkérded, mit csinál: azt fogja felelni, hogy várja a vonatot. Nem azt: reméli, hogy vonatra ül, hiszen kétségtelen előtte, hogy a vonatja megjön és elviszi magával. Viszont talán elmondja, reméli, hogy jó idő lesz útközben, mert a jó idő, mindenféle időjárásjelentés ellenére, bizonytalan dolog marad. Aki vár, az biztos a dolgában, aki remél, az nem egészen. Ezért beszél a Credo és a Credo szellemében Szent Tamás a keresztény remény esetében várakozásról és nem remélésről. A keresztény remény sokkal inkább várakozás, mint remélés. Aki most abban a várakozásban él, hogy egy napon birtokába fogja venni a szeretett jót, az már előre örül neki, mintha csak máris az övé volna: „Örültem, mikor mondták: Megyünk az Úr házába!” (Zsolt 122,1) Mert az öröm lényeges sajátossága: a jelen birtoklás, vagy a jövőendő birtoklás bizonyossága. Éppen ez a bizonyosság teszi csupa örömmé a várakozást; ez mondatja Sz. Pállal: „A reményben legyetek örvendezők” (Róm 12,12). A keresztény remény abból a bizonyosságból él, hogy Krisztus kegyelmével egy napon színről színre fogjuk látni és bírni azt az Istent, aki most csak a szeretet által, a hit sötétjében a miénk. „Lelkünk biztos és szilárd horgonya ez (a remény), amely a függőny mögé ér” (Zsid 6,19). „A remény nem csal meg” (Róm 5,5). Ezért ad nekünk örömet.

De min nyugszik a reménynek ez a biztonsága? Azon a minden jó teológiában magától értetődő elven, hogy ha Isten minden jónak végső oka, akkor végső oka a javak legjobbikának, vagyis az ember üdvösségének is. Isten nem egyszerű megfigyelő, aki tudomásul veszi, hogyan élünk, Isten az üdvösség szerzője. „Megtérésed az én dolgom, ne félj” — mondta Pascalnak. Megtérésünk és üdvözülésünk mindenekelőtt Isten műve. Még a legkisebb cselekedet is, amit üdvösségünkre végbeviszünk, olyan fa gyümölcse, amelynek gyökerei Isten szívéből táplálkoznak. Reménységünk tehát olyasvalaki-

nek a segítségére támaszkodik, akinek működése nem hiúsulhat meg. Ezért a remény isteni erény: mert Istent reméli, és csak Isten által reméli. „Aki meghívott benneteket, az hűséges és végbe is viszi” (1Tessz 5,24). Jó elismételni ezeket a rövid szavakat, mielőtt elalszunk.

A keresztény reménye alapvető indítékának köszönheti azt, hogy bármi megpróbáltatás nem veri le, inkább megerősíti. „Még szenvedéseinkkel is dicsekszünk — mondja Sz. Pál —, mert tudjuk, hogy a szenvedésből türelem fakad, a türelemből kipróbált erény, a kipróbált erényből reménység. A remény pedig nem csal meg, mert a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete” (Róm 5,3-5). Mit jelent ez? Azt jelenti: Isten szeretetét kell magunkban hordozni ahhoz, hogy jogunk legyen a bizonyos reményhez, és hogy reménységünk meg ne csaljon. Már most Isten maga vállalja, hogy eleget tesz biztos reményünk elengedhetetlen feltételének: nekünk adja Szentlelkét, hogy legyen bennünk az iránta való szeretet eleven és személyes forrása. Az az ember tehát, aki reménykedik Istenben, aki látva nyomorúságát, nem várja többé mástól üdvösségét, mint az egyedül üdvözítő Isten irgalmasságától — az ilyen ember nem csalatkozik. Isten neki fogja adni Lelkét, hogy árássa beléje a szeretetet.

A hit bizonyossága a mi reményünk bizonyosságának alapja; az, hogy az emberré lett Istenfiában minden: megváltás. És ez a bizonyosság több mint elég arra, hogy dúsán kibontakozzék bennünk a hála és az öröm.

Béky Gellért

ISTEN FIATAL

Kevés embernek tűnt fel az, hogy a kereszténység alapítója milyen fiatal. Kevés vallásalapító van (ha ugyan találunk csak egyet is), aki olyan fiatalon halt meg, mint az Úr Jézus. Az első benyomás, ami felejthetetlen nyomot hagyott az emberiség emlékezetében, a betlehemi Kisjézus meg az isteni Gyermekek fiatal édesanyja, a szép Szűz Mária. Paul Claudel Isten „örök fiatalságát”, „gyermekségét” élte át abban a titokban, mikor ott a párizsi Notre Dame székesegyházban, éppen karácsony délutánján szívébe nyilallt a kegyelem.

Meister Eckhart Isten örökkévalóságában örök „fiatalságát” vélte fölcsillanni. „Der Ewigkeit Eigenschaft ist, dass Dasein und Jungsein bei ihr eins sind” (Von der Erneuerung im Geiste, Eph. 2,23). Isten dicsősége nem más, mint ennek az örök fiatalságnak egyelőre még ritka epifániája, vagy jobban mondva „diafániája”, fátyolos sejtetése, a teremtményekben bujkáló, áttetsző csillogása. A természet rendjében, a fejlődésben, bimbózásban, virágnylásban, az üdvösség diadalmas, fényes cselekedeteiben, de leginkább az Isten Fiának arcán (2Kor 4,6) szemlélhetjük Isten dicsőségének boldogító fölragyogását.